

๑๐๐ ปีการปฏิวัติรัสเซีย (๑๙๑๗-๒๐๑๗)*
The Centenary of the Russian Revolution
1917-2017

สัญญาชัย สุวังบุตร**
Sanchai Suwangbutra

บทคัดย่อ

ใน ค.ศ. ๒๐๑๗ เป็นวาระครบรอบ ๑๐๐ ปีของเหตุการณ์ประวัติศาสตร์โลก ค.ศ. ๑๙๑๗ ซึ่งเริ่มจากการปฏิวัติเดือนกุมภาพันธ์ในรัสเซียและท้ายที่สุดในเดือนตุลาคม ในเหตุการณ์ “๑๐ วันเขย่าโลก” ซึ่งโค่นล้มรัฐบาลเฉพาะกาล พรรคบอลเชวิค ซึ่งมีวลาดีมีร์ เลนิน และเลออน ตรอตสกีเป็นผู้นำยึดอำนาจทางการเมืองได้ การปฏิวัติเดือนตุลาคมจึงเป็นการเริ่มต้นของการปฏิวัติสังคมนิยมโลกและให้แรงบันดาลใจทางการเมืองแก่การต่อสู้ปฏิวัติในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ซึ่งขยายไปทั่วโลก

คำสำคัญ : การปฏิวัติเดือนตุลาคม วลาดีมีร์ เลนิน การปฏิวัติสังคมนิยม

* ปรับปรุงจากบทความที่เสนอในการประชุมราชบัณฑิตและภาคีสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสภา เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

** ศาสตราจารย์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร; ภาคีสมาชิก ราชบัณฑิตยสภา สาขาวิชาประวัติศาสตร์ยุโรป

สังคมนิยมของชนชั้นแรงงานขึ้นได้เป็นครั้งแรก การปฏิวัติเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๗ จึงนำไปสู่การเริ่มต้นการก่อตัวของสหภาพโซเวียตซึ่งส่งอิทธิพลต่อการเมืองในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ทั้งฝ่ายกรวยจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ร่วมสมัย

เลนินกำลังชี้ไปยังอนาคตเบื้องหน้าที่จะเป็นชัยชนะของระบอบสังคมนิยม
“ปีศาจกำลังหลอนหลอกยุโรป, ปีศาจของลัทธิคอมมิวนิสต์”

การปฏิวัติเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๗ เป็นการยึดอำนาจทางการเมืองของพรรคบอลเชวิคในรัสเซีย รัฐบาลเฉพาะกาลซึ่งปกครองประเทศภายหลังการปฏิวัติเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๑๗ ถูกโค่นอำนาจ อะเล็กซานเดอร์ เคเรนสกี (Alexander Kerensky) นายกรัฐมนตรีรัฐบาลเฉพาะกาลสามารถหลบหนีออกนอกประเทศได้ และพยายามรวบรวมกำลังทั้งภายในและนอกประเทศที่เรียกกันว่ากองกำลังฝ่ายรัสเซียขาวเพื่อโค่นล้มรัฐบาลโซเวียตที่จัดตั้งขึ้นแต่ก็ประสบกับความล้มเหลว การปฏิวัติเดือนตุลาคมมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการในเวลาต่อมาว่า “การปฏิวัติสังคมนิยมเดือนตุลาคมอันยิ่งใหญ่” (Great October Socialist Revolution) ผลสำคัญของการปฏิวัติครั้งนี้คือรัสเซียสามารถถอนตัวออกจากสงครามโลกครั้งที่ ๑ ได้สำเร็จด้วยการทำสนธิสัญญาเบรส-ลิตอฟสค์ (Treaty of Brest-Litvosk) กับเยอรมนีในต้นเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๑๘ และเปลี่ยนการปกครองประเทศเป็นระบอบสังคมนิยม พรรคบอลเชวิคซึ่งเปลี่ยนชื่อเป็นพรรคคอมมิวนิสต์รัสเซีย (บอลเชวิค) [The Russian Communist Party (Bolshevik)] กลายเป็นพรรคการเมืองเพียง

๑๔ สัญชัย สุวังบุตร

พรรคเดียวที่มีอำนาจเด็ดขาดพยายามสร้างสังคมใหม่ที่ปราศจากชนชั้นตามอุดมการณ์ของคาร์ล มากซ์ (Karl Marx) ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมใหม่ของมวลชนผู้ใช้แรงงาน (สัญชัย สุวังบุตร, ๒๕๕๕ : ๓๘)

การปฏิวัติเดือนตุลาคมเป็นผลสืบเนื่องจากปัญหาทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจที่สะสมมายาวนานในสมัยซาร์ และนำไปสู่การก่อตัวของขบวนการปฏิวัติในทศวรรษ ๑๙๐๐ เพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม ความอื้อฉาวในราชสำนักจากพฤติกรรมของนักบวชรัสเซียที่ซาร์และซารีนาทรงไว้วางพระทัย และสงครามโลกได้ทำให้ขาดแคลนที่เรื้อรังของรัสเซียแตกและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมที่ทำให้ระบอบออตตอมาเนียล่มสลาย จนนำไปสู่สมัยการปกครองแบบทวิอำนาจระหว่างรัฐบาลเฉพาะกาลกับสภาโซเวียต อย่างไรก็ตาม ความอ่อนแอของรัฐบาลเฉพาะกาลในการแก้ไขปัญหาของประเทศ และการสนับสนุนของเยอรมนีในการจัดขบวนรถไฟตู้ปิดให้เลนินและแกนนำบอลเชวิครวม ๑๙ คน กลับเข้ารัสเซียในต้นเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๑๗ ซึ่งเป็นเสมือนการส่งอาวุธเชื้อโรคเข้าประปรายในรัสเซีย ทำให้สภาโซเวียตมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น เลนินประกาศนโยบายที่จะยึดอำนาจทางการเมืองด้วยวิธีการทุกอย่างเท่าที่จะทำได้และจะโค่นอำนาจรัฐบาลเฉพาะกาลทั้ง

เลนินเรียกร้องให้ยึดอำนาจรัฐในนามของสภาโซเวียตใน ค.ศ. ๑๙๑๗

เสนอแนวทางการปฏิวัติว่าด้วยการก้าวจากการปฏิวัติประชาธิปไตยของชนชั้นนายทุนสู่การปฏิวัติสังคมนิยม คำขวัญ “คืนอำนาจรัฐทั้งหมดแก่สภาโซเวียต” เริ่มเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป การเคลื่อนไหวยึดอำนาจของบอลเชวิคและปัญหาความขัดแย้งทางทหารในกองทัพในการปราบปรามฝ่ายปฏิวัติทำให้เครนสกี ผู้นำรัฐบาลเฉพาะกาลซึ่งดำเนินการกวาดล้างจับกุมฝ่ายปฏิวัติจนแกนนำคนสำคัญต้องหลบหนีออกนอกประเทศ ขณะเดียวกันเครนสกีก็ต้องการกำจัดคู่แข่งทางการเมืองและกล่าวหานายพลลอฟร์ คอร์นีลอฟ (Lavr Kornilov) ผู้บัญชาการทหารสูงสุดว่าก่อกบฏ

อย่างไรก็ตาม ความล้มเหลวของรัฐบาลเฉพาะกาลในการปราบปรามกบฏคอร์นิลอฟ หรือเหตุการณ์เรื่องคอร์นิลอฟ (Kornilov Affair) ในเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๑๗ ได้เปิดโอกาสให้พรรคบอลเชวิคและสภาโซเวียตมีบทบาทสำคัญในการปลุกระดมมวลชน และทหารให้จับอาวุธต่อต้านกองกำลังของนายพล คอร์นิลอฟที่เคลื่อนกำลังบุกเข้ายึดครองกรุงเปโตรกราด ตลอดจนจัดตั้งแนวรบปิดกั้นเส้นทางคมนาคมและการติดต่อสื่อสารต่าง ๆ ที่พวกกบฏจะใช้ นักปลุกระดมบอลเชวิคจำนวนหนึ่งยังเกลี้ยกล่อมให้กองกำลังต่าง ๆ ของคอร์นิลอฟวางอาวุธและเข้าร่วมสนับสนุนประชาชนจนท้ายที่สุดฝ่ายกบฏยอมจำนนโดยปราศจากการสูญเสียเลือดเนื้อ หลังเหตุการณ์เรื่องคอร์นิลอฟ พรรคบอลเชวิคมีบทบาทและอิทธิพลมากขึ้นในสภาโซเวียตตามเมืองต่าง ๆ และเริ่มเคลื่อนไหวโค่นล้มรัฐบาลเฉพาะกาล และเรียกร้องการคืนอำนาจรัฐทั้งหมดให้แก่สภาโซเวียต (สัญญา สุวัจนุต, ๒๕๕๓ : ๔๒) แม้รัฐบาลเฉพาะกาลจะปรับคณะรัฐมนตรีและยังคงรักษาอำนาจทางการเมืองไว้ได้ แต่ปัญหานี้สืบจากการดำเนินนโยบายสงครามภาวะเงินเฟ้อรุนแรงและสภาพการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ลงทุกขณะ ก็ทำให้การต่อต้านรัฐบาลเริ่มเกิดขึ้นและขยายตัวอย่างรวดเร็วไปทั่วประเทศ

ในช่วงที่กระแสการต่อต้านรัฐบาลเฉพาะกาลกำลังก่อตัวขึ้นและขยายตัวในวงกว้าง สภาโซเวียตก็เริ่มเคลื่อนไหวเตรียมยึดอำนาจ ทรอตสกีซึ่งดำรงตำแหน่งประธานสภาโซเวียตเปโตรกราดดำเนินนโยบายให้สภาโซเวียตเป็นองค์การนำในการเข้าควบคุมสภาโซเวียตท้องถิ่นทั่วประเทศให้กลายเป็นองค์การพรรคและเรียกร้องให้อินอำนาจของรัฐบาลแก่สภาโซเวียต ในขณะเดียวกันเลนินซึ่งลี้ภัยที่ฟินแลนด์ก็ส่งสารถึงคณะกรรมการกลางบอลเชวิคในหัวข้อ “The Bolsheviks Must Take Power” และ “The Crisis Has Ripened” เรียกร้องให้โค่นล้มรัฐบาลเฉพาะกาล แต่คณะกรรมการกลางพรรคไม่เห็นด้วยกับข้อเรียกร้องของเลนิน และขอให้เลนินเดินทางกลับมากองเปโตรกราดเพื่อหาข้อสรุปเรื่องการยึดอำนาจ (สัญญา สุวัจนุต, ๒๕๔๗ : ๒๑๑-๒๑๒)

รัฐบาลเฉพาะกาลพยายามสร้างความเชื่อมั่นทางการเมืองด้วยการจัดประชุมประชาธิปไตย (Democratic Conference) ขึ้นที่กรุงเปโตรกราดในกลางเดือนกันยายนเพื่อผนึกกำลังกลุ่มเสรีนิยมให้สนับสนุนรัฐบาล ผลสำคัญของการประชุมครั้งนี้คือการที่จะต้องเตรียมจัดตั้งรัฐสภา (Pre-Parliament) ไว้ก่อนเพื่อจะได้เตรียมการเลือกตั้งได้ซึ่งกำหนดเป็นวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน และการเปิดประชุมสมาร่างรัฐธรรมนูญในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน

ศูนย์กลางบอลเชวิคมีมติให้คว่ำบาตรรัฐสภาที่เตรียมไว้และให้สมาชิกที่สนับสนุนรัฐสภาถอนตัวออกด้วยเหตุผลว่ารัฐบาลมีเป้าหมายจะใช้รัฐสภาเป็นเครื่องมือขัดขวางการปฏิวัติ โดยโน้มน้าวให้ฝ่ายต่าง ๆ สนับสนุนระบอบรัฐสภาของชนชั้นนายทุน บอลเชวิคยังคงเคลื่อนไหวด้วยการให้เปิดประชุมใหญ่สภาโซเวียตทั่วรัสเซียสมัยที่ ๒ (Second All-Russian Congress of Soviets) ขึ้น แม้พรรคสังคมนิยมอื่น ๆ รวมทั้งสภาโซเวียตท้องถิ่นและหน่วยทหารของสภาโซเวียตจะไม่เห็นด้วยกับการเปิดประชุมใหญ่นี้ดังกล่าวเพราะเห็นว่าเงื่อนไขเวลายังไม่เหมาะสมและจะเป็นการทอนอำนาจของสภาร่างรัฐธรรมนูญ แต่สภาโซเวียตเปโตรกราดและสภาโซเวียตมอสโกซึ่งบอลเชวิคกุมเสียงส่วนใหญ่ไว้ได้ก็สามารถกดดันให้มีการจัดประชุมสภาโซเวียตทั่วรัสเซียสมัยที่ ๒ ขึ้นได้สำเร็จโดยกำหนดจะเปิดประชุมในวันที่ ๒๐ ตุลาคม และวาระสำคัญของการประชุมคือ การจะร่างกฎหมายเลือกตั้งเพื่อเสนอให้สภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาก็มีมติให้เลื่อนกำหนดวันประชุมใหญ่ออกไปอีก ๕ วัน เป็นวันที่ ๒๕ ตุลาคมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้แทนสภาโซเวียตจากหัวเมืองมีเวลาเตรียมตัวและเดินทางมากรุงเปโตรกราดได้ทันเวลา

ในต้นเดือนตุลาคม รัสเซียถอนกำลังออกจากเมืองเรเวล (Revel) ซึ่งเป็นหน้าด่านอันแข็งแกร่งสุดท้ายที่กั้นขวางระหว่างกรุงเปโตรกราดกับกองกำลังของเยอรมนี การถอนกำลังดังกล่าวสร้างความหวาดวิตกขึ้นทั่วไป เพราะหากเยอรมนีรุกคืบหน้า กรุงเปโตรกราดจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของสมรภูมิรบ เคเรนสกีจึงตัดสินใจจะย้ายรัฐบาลไปที่นครมอสโก ตระกูลโกลิโคนอฟที่รัฐบาลเฉพาะกาลอย่างรุนแรงที่จะสละนครแห่งการปฏิวัติให้แก่เยอรมนี เขาปลุกระดมและโน้มน้าวกองกำลังทหารในเปโตรกราดให้ต่อสู้ป้องกันกรุงเปโตรกราด และให้จัดตั้งคณะกรรมการการปฏิวัติทหาร (Military Revolutionary Committee) ขึ้น เพื่อประสานงานกับกองกำลังทหารหน่วยต่าง ๆ ในการป้องกันกรุงเปโตรกราดจากการโจมตีทั้งของเยอรมนีและฝ่ายต่อต้านการปฏิวัติ ขณะเดียวกันเขาให้ติดอาวุธแก่กองทหารเรดการ์ดของสภาโซเวียตด้วย กองทหารดังกล่าวในช่วงกบฏคอร์นีลอฟได้รับอาวุธและกระสุนจากรัฐบาล แต่ภายหลังการกบฏสิ้นสุดลงไม่ได้ส่งกระสุนและอาวุธส่วนใหญ่คืนแก่รัฐบาล การจัดตั้งคณะกรรมการการปฏิวัติทหารเพื่อให้ประสานงานและควบคุมกองกำลังหน่วยต่าง ๆ ในกรุงเปโตรกราดจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ฝ่ายบอลเชวิคตระเตรียมกำลังลุกขึ้นสู้ได้สะดวกขึ้น (Woods, 1999 : 510-12)

ระหว่างวันที่ ๓-๑๐ ตุลาคมซึ่งไม่ทราบวันที่ชัดเจนนั้น เลนินได้แอบกลับจาก

ฟินแลนด์มาถึงกรุงเปโตรกราดอย่างลับ ๆ และพักซ่อนในย่านคนงานเขตวืบอร์ก เขา ยื่นกรณขอให้มีการลุกฮือด้วยกำลังอาวุธเพื่อยึดอำนาจรัฐก่อนวันเปิดประชุมใหญ่สภา โซเวียตทั่วรัสเซียครั้งที่ ๒ และกำหนดให้คณะกรรมการปฏิวัติทหารเข้ายึดจุดยุทธศาสตร์ สำคัญในกรุงเปโตรกราดและประกาศโค่นอำนาจรัฐบาลเฉพาะกาล ในวันที่ ๑๐ ตุลาคม แกนกลางพรรคบอลเชวิครวม ๑๒ คน เปิดประชุมลับครั้งสำคัญเพื่อตัดสินใจเรื่องการยึด อำนาจโดยมีเลนินเข้าร่วมประชุมด้วย เลนินต้องการให้ยึดอำนาจในนามของพรรคบอล เชวิคทันที แต่ทรอตสกีคัดค้านและเสนอให้ยึดอำนาจในนามของสภาโซเวียตเพราะสภา โซเวียตเป็นศูนย์รวมทางการเมืองที่กรรมกรผูกพันและเรียนรู้เรื่องการปฏิวัติรวมทั้งรู้จัก พรรคบอลเชวิคผ่านสภาโซเวียต การยึดอำนาจที่ไม่ได้ทำในนามสภาโซเวียตจะสร้าง ความสับสน นอกจากนี้บอลเชวิคยังพูดว่า “โค่นอำนาจรัฐทั้งหมดแก่สภาโซเวียต” เพราะว่าการยึดอำนาจในนามของสภาโซเวียตจะทำให้การปฏิวัติมีความชอบธรรมและ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

ที่ประชุมยังมีความเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับเรื่องกำหนดวันที่จะยึดอำนาจด้วย เลฟ คาเมเนฟ (Lev Kamenev) และกรีกอรี ซินโนเวียฟ (Grigori Zinoviev) คัดค้านเรื่อง การยึดอำนาจอย่างมากเพราะเห็นว่าช่วงเวลายังไม่เหมาะสมและบอลเชวิคยังไม่เข้มแข็ง และมีความพร้อมพอ อย่างไรก็ตาม การประชุมในท้ายที่สุดก็มีมติให้ยึดอำนาจรัฐด้วย คะแนน ๑๐ : ๒ ส่วนวันยึดอำนาจยังไม่กำหนดแน่ชัด โดยอาจยึดอำนาจหนึ่งวันก่อน การเปิดประชุมใหญ่สภาโซเวียตสมัยที่ ๒ ซึ่งเป็นวันที่ ๒๕ ตุลาคมหรืออาจดำเนินการ ก่อน ที่ประชุมเห็นชอบให้ถ่ายทอดมติเรื่องการลุกขึ้นสู้ด้วยอาวุธแก่องค์การพรรคใน มอสโก และในท้องถิ่นทุกระดับทั่วประเทศเพื่อให้เตรียมการและเพื่อประสานงาน การเคลื่อนไหวต่อสู้ที่จะเกิดขึ้นให้เป็นเอกภาพ นอกจากนี้ มีการจัดตั้งฝ่ายการเมือง (political bureau) ขึ้นด้วยซึ่งประกอบด้วยสมาชิก ๗ คนที่รวมทั้งเลนิน ทรอตสกี และ โจเซฟ สตาลิน (Joseph Stalin) เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาชี้แนะองค์การพรรคว่าด้วย ปัญหาการต่อสู้และยึดอำนาจ แต่ฝ่ายการเมืองดังกล่าวก็ไม่เคยประชุมกัน

ในวันที่ ๑๖ ตุลาคม คณะกรรมการกลางพรรคบอลเชวิคจัดประชุมร่วมกับผู้แทน สภาโซเวียตเปโตรกราด และผู้แทนคณะกรรมการกลางพรรคแห่งเปโตรกราด รวมทั้ง ผู้แทนหน่วยทหาร และโรงงานต่าง ๆ ที่ประชุมมีมติยืนยันให้ลุกขึ้นสู้ด้วยอาวุธด้วย คะแนน ๒๐ : ๒ ซินโนเวียฟและคาเมเนฟคัดค้านอีกครั้งหนึ่งด้วยเหตุผลที่ว่ารัฐบาลเฉพาะกาล

๑๘ สัญชัย สุวัจนุตตร

ยังคงมีอำนาจเข้มแข็ง และเสนอให้ยึดอำนาจด้วยแนวทางสันติตามวิถีของระบอบรัฐสภา หากล้มเหลวจึงจะก่อการปฏิวัติ แต่ตรอตสกีและเลนินกลับเห็นว่าเงื่อนไขของการปฏิบัติตามแผนของพรรคบอลเชวิคสูงเกินไปและกำลังอยู่ในช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะยึดอำนาจ หากไม่ลงมือปฏิบัติการทันที มวลชนซึ่งสนับสนุนการปฏิวัติจะถอนตัวหรือวางเฉย และเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่อต้านการปฏิวัติโจมตีฝ่ายปฏิวัติจนพ่ายแพ้ ทั้งรัฐบาลอาจแยกทำสนธิสัญญาสันติภาพกับเยอรมนี รัสเซียก็ยังคงเป็นประเทศกึ่งจักรวรรดินิยมและกึ่งอาณานิคมทุนนิยมต่อไป ตรอตสกีก็ยังเสนอให้ฝ่ายเรดการ์ดทำหน้าที่ปกป้องสภาโซเวียตด้วย

คาเมเนฟต่อต้านแผนการยึดอำนาจด้วยการลาออกจากการเป็นสมาชิกคณะกรรมการกลางพรรค และในวันรุ่งขึ้นทั้งเขาและซีโนเวียฟทำจดหมายเปิดผนึกเปิดเผยแผนการยึดอำนาจเผยแพร่ในหน้าหนังสือพิมพ์ของแมกซิม กอร์กี้ (Maxim Gorky) นักเขียนเรื่องนาม เลนินไม่พอใจอย่างมากและเรียกร้องให้ขับคนทั้งสองออกจากพรรค แต่คณะกรรมการกลางพรรคไม่ยอมปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของเลนิน อย่างไรก็ตามการแพร่พรายเรื่องการเตรียมยึดอำนาจก็ทำให้เกิดความตื่นตัวกันทั่วไปในสังคมและขบวนการปฏิวัติ และทุกคนมักถามกันเองว่าจะสนับสนุนหรือต่อต้านการยึดอำนาจที่จะมีขึ้น (สัญชัย สุวัจนุตตร : ๒๕๕๓, ๔๗)

ข่าวที่ว่าบอลเชวิคจะยึดอำนาจทำให้รัฐบาลเฉพาะกาลเริ่มวางแผนมาตรการป้องกันขึ้น ในวันที่ ๑๙ ตุลาคม เคเรนสกีมีคำสั่งให้ถอนกำลังจากแนวหน้ามาป้องกันกรุงเปโตรกราด และเริ่มควบคุมตรวจตราตามท้องถนนอย่างเข้มงวดตลอดจนจัดตั้งศูนย์บัญชาการหน่วยจู่โจมขึ้นตามเขตชุมชน เคเรนสกีก็เข้าใจว่าเขาสามารถควบคุมสถานการณ์ได้และเชื่อมั่นว่าการยึดอำนาจของบอลเชวิคจะเปิดโอกาสให้เขากวาดล้างฝ่ายบอลเชวิคจนสิ้นซาก ฝ่ายตรงข้ามบอลเชวิคก็มีความคิดเช่นเดียวกับเคเรนสกีและเห็นว่าหากพวกบอลเชวิคถูกกวาดล้างลง บอลเชวิคก็จะหมดบทบาทและอิทธิพลในสภาวการณ์รัฐธรรมนูญ หลังวันที่ ๒๐ ตุลาคมเป็นต้นมา บรรยากาศความตึงเครียดครอบคลุมกรุงเปโตรกราดและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ หัวข้อหลักของการสนทนาคือเรื่องการลุกฮือที่กำลังจะก่อตัวขึ้น หนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ ก็พยายามคาดการณ์ว่าการปฏิวัติจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาใด ในขณะที่สภาโซเวียตเปโตรกราดออกแถลงการณ์ปฏิเสธข่าวเรื่องการยึดอำนาจและกองทหารคอซแซค (Cossaks) ก็ประกาศจะใช้กำลังปราบปรามฝ่ายกบฏ

ตรอตสกีเตรียมการที่จะรับมือกับการโจมตีของฝ่ายต่อต้านปฏิวัติที่อาจเกิดขึ้นได้ ทุกขณะด้วยการสั่งให้จ่ายปืนไรเฟิล ๕,๐๐๐ กระบอกแก่กองกำลังเรดการ์ดบอลเชวิค การติดอาวุธแก่ฝ่ายเรดการ์ดดังกล่าวสร้างความหวาดวิตกในหมู่นักชนชั้นปกครองอย่างมาก ตรอตสกียังเรียกร้องให้กองทหารเปโตรกราดประสานงานและรับคำสั่งจากคณะกรรมการปฏิวัติทหารแห่งเปโตรกราด ตลอดจนจัดประชุมทั่วไปขึ้นโดยโน้มน้าวและชี้นำเหล่าทหารให้มีความเห็นชอบที่จะสนับสนุนสภาโซเวียตและโค่นอำนาจรัฐบาลเฉพาะกาล ในช่วงเวลาเดียวกันสภาโซเวียตก็เปิดประชุมทั่วเปโตรกราดเพื่อปลุกระดมมวลชนให้สนับสนุนการดำเนินงานของสภาโซเวียตเพื่อให้ได้มาซึ่ง “สันติภาพ ที่ดิน และขนมปัง” ตามคำขวัญที่ปลุกระดมมวลชนรวมทั้งชัยชนะที่สมบูรณ์ของการปฏิวัติ ตรอตสกีเป็นผู้นำที่โดดเด่นในการปลุกระดมและจัดตั้งทางความคิดแก่มวลชน

การยึดอำนาจ

ในวันที่ ๒๔ ตุลาคม รัฐบาลเฉพาะกาลเริ่มปฏิบัติการโจมตีด้วยการตรวจค้นและเข้ายึดโรงพิมพ์หนังสือพิมพ์ Rabochy Put และ Soldatskaya Pravda ของบอลเชวิคเพื่อขัดขวางไม่ให้เผยแพร่ข่าวสาร และสั่งให้ยกสะพานที่ทอดข้ามแม่น้ำเนวาขึ้นเพื่อตัดการคมนาคมระหว่างเขตที่อยู่อาศัยของกรรมกรกับใจกลางเมือง รวมทั้งมีประกาศให้จับกุมแกนนำบอลเชวิคคนสำคัญโดยเฉพาะตรอตสกี แต่ปฏิบัติการของรัฐบาลประสบความสำเร็จล้มเหลวเพราะในช่วงปลายกองกำลังเรดการ์ดบอลเชวิคก็สามารถยึดโรงพิมพ์กลับคืนมาได้ และในเวลาไม่ถึงชั่วโมงหนังสือพิมพ์ Rabochy Put ของบอลเชวิคก็พิมพ์เผยแพร่ได้อีกครั้งหนึ่ง ขณะเดียวกันมีการชักสะพานที่ข้ามแม่น้ำเนวาลงและกองกำลังที่บุกตรวจค้นย่านเขตคนงานเพื่อจับกุมเลนินก็ถูกต่อต้าน ทหารและกลาซีเรอที่รวมกำลังที่สถาบันสมอลนีย (Smolny Institute) ซึ่งเดิมเป็นวิทยาลัยสตรีชั้นสูงแต่ใช้เป็นที่พักการสภาโซเวียตก็เคลื่อนกำลังเข้ายึดครองจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่าง ๆ ในกรุงเปโตรกราด ในช่วงเย็นก็สามารถยึดที่ทำการโทรเลขกลาง ไปรษณีย์ และโทรศัพท์ได้ตามลำดับ ในตอนค่ำของวันที่ ๒๔ ตุลาคม เลนินเขียนจดหมายถึงคณะกรรมการกลางพรรคเรียกร้องให้เร่งปฏิบัติการยึดอำนาจอย่างฉับไวและเด็ดขาด ในคืนนั้นกรรมกรกลุ่มแล้วกลุ่มเล่าจากเขตวิบอร์กพากันมาที่คณะกรรมการประจำเขตเพื่อรับอาวุธและคำสั่ง ตลอดคืนวันที่ ๒๔ ตุลาคม

กองกำลังทหารปฏิวัติและกองกำลังเรดการ์ดเคลื่อนกำลังเข้ายึดสถานที่สำคัญ ๆ และเข้าปิดล้อมพระราชวังฤดูหนาวซึ่งเป็นที่ทำการของรัฐบาลเฉพาะกาล เวลาประมาณ ๓.๓๐ น. เรือลาดตระเวนออริออรา (Aurora) ซึ่งกลาสีส่วนใหญ่สนับสนุนบอลเชวิคก็แล่นไปเทียบท่าตรงข้ามพระราชวังฤดูหนาว

บอลเชวิคยึดพระราชวังฤดูหนาวในคืนวันที่ ๒๕ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๗

ในเช้าวันที่ ๒๕ ตุลาคม กองกำลังฝ่ายปฏิวัติก็ยึดครองกรุงเปโตรกราดไว้ได้ เกือบหมดยกเว้นจตุรัสกลางเพียงสองแห่งเท่านั้น รัฐบาลเฉพาะกาลไม่ได้ดำเนินการใด ๆ อย่างเด็ดขาดเพราะประเมินสถานการณ์ของฝ่ายปฏิวัติได้ต่ำ ทั้งคาดหวังว่ากองกำลังจากแนวหน้าจะเคลื่อนกำลังมาทันที แต่กองกำลังจากแนวหน้าไม่สามารถมาถึงกรุงเปโตรกราดได้เพราะเส้นทางรถไฟถูกตัดขาด นอกจากนี้ ความเชื่อมั่นในตนเองของเลนินสกีที่คิดว่าเขาสามารถควบคุมสถานการณ์ได้ยังทำให้เขาไม่ใช้กำลังทหารที่จงรักภักดีต่อรัฐบาลปราบปรามฝ่ายปฏิวัติทันทีเพราะเลนินสกีคาดหวังว่าจะมีการเปิดการเจรจาเพื่อความตกลงทางการเมืองซึ่งจะทำให้เขามีบทบาทโดดเด่นขึ้น ฝ่ายปฏิวัติจึงมีเวลาปฏิบัติการโดยมีการต่อต้านไม่มากนัก กรุงเปโตรกราดจึงตกอยู่ในมือของฝ่ายปฏิวัติอย่างง่ายดาย เวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. คณะกรรมาธิการปฏิวัติทหารก็ออกแถลงการณ์ถึงพลเมืองรัสเซีย (To the Citizens of Russia) เผยแพร่ในหน้าหนังสือพิมพ์ซึ่งความตอนหนึ่งว่ารัฐบาลเฉพาะกาลได้ถูกโค่นลง และอำนาจรัฐได้ตกเป็นขององค์กรสภาโซเวียตของผู้แทนกรรมกรและทหารแห่งเปโตรกราด และคณะกรรมาธิการปฏิวัติทหารแล้ว สิ่งที่ประชาชนต่อสู้เพื่อให้ได้มาล้วนได้รับการประกันที่แน่นอนแล้ว ในช่วงเวลาที่แถลงการณ์

ดังกล่าวถูกส่งไปเผยแพร่ไปทั่วประเทศนั้น เคเรนสกีสามารถหลบหนีออกจากกรุงเปโตรกราดไปยังนครมอสโกได้อย่างหวุดหวิดโดยปลอมตัวเป็นทหารเซอร์เบียและต่อมาก็ลี้ภัยออกนอกประเทศ (Wood, 1999 : 610-611)

เวลา ๑๔.๒๓ น. สภาโซเวียตเปโตรกราดจัดประชุมฉุกเฉินขึ้นและให้การต้อนรับเลนินและแกนนำบอลเชวิคที่มาถึงอย่างเอิกเกริก เลนินกล่าวคำปราศรัยต่อที่ประชุมซึ่งมีความตอนหนึ่งว่าการปฏิบัติของกรรมกรและชาวนาซึ่งบอลเชวิคได้กล่าวเสมอถึงความจำเป็นที่จะต้องทำให้เกิดขึ้นได้นั้นประสบผลสำเร็จแล้ว จากนั้นเลนินได้กล่าวถึงยุคใหม่ของประวัติศาสตร์รัสเซียที่รัฐบาลโซเวียตมีภารกิจและพันธกิจที่ต้องดำเนินการอย่างจริงจัง นั่นคือการจัดตั้งอำนาจรัฐใหม่และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเรื่องการจัดทำสนธิสัญญาลัทธิภาพ ในช่วง ๒๑.๐๐ น. ปืนของเรือลาดตระเวนออโรรากับป้อมเปโตรปาฟลอฟสกายาก็เริ่มยิงเป็นสัญญาณให้นักเข้ายึดพระราชวังฤดูหนาว ในตอนดึกของคืนวันที่ ๒๕ ตุลาคม ที่ประชุมใหญ่ผู้แทนโซเวียตทั่วรัสเซียสมัยที่ ๒ ได้เปิดประชุมใหญ่ขึ้นที่สมอนเนียเมื่อเวลา ๒๒.๔๕ น. ประมาณ ๐๓.๑๐ น. ที่ประชุมได้รับแจ้งว่าพระราชวังฤดูหนาวซึ่งคณะรัฐบาลเฉพาะกาลหลบซ่อนตัวโดยมีนักเรียนนายทหารและกองทัพบกทหารหญิงคอยคุ้มกันก็ถูกยึด บรรดารัฐมนตรีย่างถูกจับ ทั้งนักเรียนนายทหารกับกองทหารที่คอยคุ้มกันถูกปลดอาวุธ การปฏิบัติเดือนตุลาคมประสบชัยชนะอย่างงดงาม และเปิดโอกาสให้เลนินได้วางแนวทางของอนาคตให้แก่รัสเซียและสร้างสังคมใหม่ที่เขาใฝ่ฝันตามอุดมการณ์ลัทธิมากซ์คือการสถาปนาอำนาจรัฐสังคมนิยมของชนชั้นกรรมาชีพและปกครองในระบบเผด็จการของชนชั้นกรรมาชีพเพื่อสร้างสังคมคอมมิวนิสต์ที่เสมอภาคซึ่ง “รัฐ” (state) และ “ชนชั้น” (class) ได้สูญสลายลง

ชัยชนะของการปฏิบัติเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๗ ทำให้รัสเซียเป็นต้นแบบประเทศสังคมนิยมประเทศแรกของยุโรปและโลก ทั้งเป็นประเทศแม่แบบของการปฏิบัติที่สร้างแรงบันดาลใจแก่ปัญญาชนปฏิวัติและประชาชนชาติต่าง ๆ ซึ่งต้องการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นแบบรัสเซีย การปฏิบัติเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๗ ส่งผลสำคัญต่อยุโรปตลอดช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ และทำให้แนวความคิดลัทธิสากลนิยมของชนชั้นกรรมาชีพ (Proletariat Internationalism) เป็นที่ยอมรับกันมากขึ้น อุดมการณ์คอมมิวนิสต์เริ่มท้าทายและคุกคามอุดมการณ์ประชาธิปไตยอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทั้งกลายเป็นพื้นฐานของปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในสมัยสงครามเย็น (Cold War ค.ศ. ๑๙๔๕

-๑๙๑๗) การปฏิวัติเดือนตุลาคมจึงเป็นการเริ่มต้นประวัติศาสตร์สังคมนิยมโซเวียตที่ปิดฉากรัสเซียสมัยซาร์และเป็นจุดเปลี่ยนผ่านทางการเมืองครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์รัสเซียและยุโรป ทั้งเป็นเหตุการณ์สำคัญที่เปลี่ยนโฉมหน้าของประวัติศาสตร์โลกด้วย (สักขัย สุวัจนุตตร อนันต์ชัย เลาหะพันธุ์, ๒๕๕๘ : ๔๐๗)

การตีความประวัติศาสตร์การปฏิวัติ

ในการเฉลิมฉลอง ๑๐๐ ปีการปฏิวัติรัสเซีย ในแวดวงวิชาการตะวันตกมีหนังสือบทความ และจุลสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๗ ออกมาไม่ขาดระยะตั้งแต่ปลายปี ค.ศ. ๒๐๑๖ งานวิชาการที่โดดเด่นคือการเสนอบทความและการบรรยายจากมุมมองของเหล่าปัญญาชนลัทธิมากซ์ที่มีชื่อเสียงใน World Socialist Web Site ที่เริ่มเสนอตั้งแต่ต้นปี ค.ศ. ๒๐๑๗ ต่อเนื่องจนถึงปลายปี ซึ่งผู้สนใจสามารถรับฟังและติดตามออนไลน์ออนไลน์ได้ บทความดังกล่าวนำมารวมพิมพ์เป็นเล่มในชื่อ Why Study the Russian Revolution Centennial Lectures of the International Committee of the Fourth International (2017) รวมทั้งมีการจัดทำภาพยนตร์เรื่อง Tsar to Lenin โดยนำภาพยนตร์เก่าที่หายากในหอจดหมายเหตุมาตัดต่อเรียงร้อยบอกเล่าความเป็นมาของรัสเซียในสมัยซาร์จนถึงการปฏิวัติเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๗ และการบุกเบิกสร้างประเทศบนเส้นทางสังคมนิยม

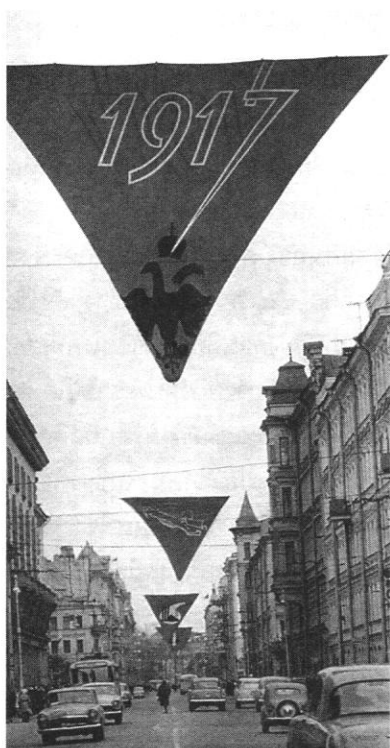
นอกจากงานของกลุ่มสากลที่ ๔ ในเว็บไซต์แล้ว มีการนำงานคลาสสิกเกี่ยวกับการปฏิวัติรัสเซียมาพิมพ์ใหม่อีกหลายเล่ม เป็นต้นว่า Leon Trotsky, The History of the Russian Revolution, John Reed Ten Days that shook the World และ Orlando Figes, A People's Tragedy : The Russian Revolution : 1891-1924 ซึ่งในบทนำของหนังสือมีการวิเคราะห์สรุปความสำคัญของการปฏิวัติรัสเซียเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๗ และการเสนอความคิดว่าทำไมยังต้องศึกษาประวัติศาสตร์รัสเซีย การปฏิวัติที่เกิดขึ้นเมื่อ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมายังคงมีความเกี่ยวข้องกับสังคมปัจจุบันอย่างไร และอื่น ๆ

มีงานวิชาการใหม่ ๆ ที่น่าสนใจอีกมากเล่มที่นำเสนอการตีความประวัติศาสตร์การปฏิวัติโดยใช้เอกสารและข้อมูลใหม่ ๆ ที่เปิดกว้างมากขึ้นในการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ งานที่น่าสนใจมี Sean McMeekin, The Russian Revolution A

New History (2017) ซึ่งวิเคราะห์ประวัติศาสตร์การปฏิวัติจากมุมมองของสงครามและกองทัพรวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งในแนวหน้าและแนวหลัง เน้นความสัมพันธ์ระหว่างโซเวียตกับเยอรมนี ซึ่งเป็นประเทศที่พ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ ๑ แต่สามารถสานสัมพันธ์กันได้จนนำไปสู่การลงนามในสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๑๘ และ ค.ศ. ๑๙๒๒ งานของ Catherine Merridale, *Lenin on the Train* (2016) บอกเล่าเรื่องราวที่มีสีสันของการเดินทางโดยรถไฟตู้ขบวนปิด ซึ่งเป็นตู้พิเศษที่เยอรมนีจัดให้เลนินและแกนนำบอลเชวิคอีก ๑๘ คน เพื่อเดินทางกลับเข้ารัสเซียผ่านเยอรมนี สวีเดน และฟินแลนด์ เหล่านักปฏิวัติทั้งกลุ่มคืออาวุธเชื้อโรคที่เยอรมนีส่งเข้าไประบาดในรัสเซีย และส่งผลให้รัสเซียก้าวผ่านการปฏิวัติประชาธิปไตยชนชั้นนายทุนสู่การปฏิวัติสังคมนิยมได้ เป็นการเปิดมุมมองในประเด็นความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มนักปฏิวัติ และความคาดหวังของพวกเขาที่จะเปลี่ยนแปลงสังคม ในช่วงท้ายมีการให้ภาพคู่ขนานเรื่องราวของชาร์นิโคลส์ที่ ๒ เสด็จจากแนวหน้าประทับรถไฟพระที่นั่งกลับไปกรุงเปโตรกราดในฐานะนักโทษ พระองค์ได้ปิดฉากรัสเซียเก่าในสมัยซาร์ แต่เลนินได้เปิดหน้าประวัติศาสตร์ใหม่ของรัสเซียสมัยสังคมนิยม *Lenin the Dictator An Intimate Portrait* (2010) งานของ Vieter Sehestyen นักวิชาการอิสระชาวฮังการีที่ฝากชื่อไว้ในงานคลาสสิกของเขาเรื่อง *Revolution 1989 the Fall of the Soviet Empire* นำเสนอภาพลักษณ์ใหม่ของเลนินอีกมุมมองโดยชี้แนะว่าเลนินเป็นคนอำมหิต คับแคบทางความคิดและวางรากฐานของยุคสมัยนำสหภาพโซเวียตมาดำรงไว้เป็นเครื่องมือแห่งอำนาจ และการปฏิวัติ ค.ศ. ๑๙๑๗ คือการทำให้รัฐประหารที่เกิดขึ้นก่อนเวลาและส่งผลกระทบต่อรัสเซียในการก้าวไปสู่สังคมนิยม

ส่วน *Lost Kingdom A History of Russian Nationalism from Ivan the Great to Vladimir Putin* (2017) งานของ Serhii Ploksty ที่ใช้ประเด็นลัทธิชาตินิยมและจักรวรรดินิยมมาเป็นตัวนำเชื่อมโยงและเปรียบเทียบประวัติศาสตร์รัสเซียและชนชาติส่วนน้อยที่อยู่ใต้การปกครองของซาร์ โดยเน้นความเกี่ยวข้องระหว่างรัสเซียกับยุทธนาการทางการเมืองและสังคมซึ่งสะท้อนปัญหาความขัดแย้งภายในซึ่งเป็นพื้นฐานของความบาดหมางระหว่างสองประเทศในปัจจุบัน ขณะเดียวกันก็ผูกร้อยบทบาทของรัสเซียกับยุทธนาการขบวนการปฏิวัติรัสเซียและการสร้างประเทศบนเส้นทางสังคมนิยมด้วยการบีบบังคับให้ยุทธนาการเข้าร่วมกับสหภาพโซเวียตและการใช้นโยบายกดขี่ยุทธนาการช่วง ค.ศ. ๑๙๓๒-๑๙๓๓ ซึ่งนำไปสู่ภาวะความอดอยากหิวโหยในยุทธนาการที่นับเป็นการก่ออาชญากรรมต่อมนุษยชาติ

ในเวลาต่อมา เป็นหนังสือที่ทำหายความคิด และให้ความรู้พื้นฐานที่ช่วยให้เข้าใจปัญหา ความขัดแย้งระหว่างสองประเทศอย่างชัดเจน ในมุมมองทางสังคม Caught in the Revolution Petrograd 1917 ของ Helen Rappaport นักประวัติศาสตร์สังคมก็ให้ภาพความรู้สึกนึกคิด และประสบการณ์ของชาวต่างชาติหลากหลาย ชื่นชนที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลง อันโกลาหลในกรุงเปโตรกราด เป็นภาพอีกด้าน ของการปฏิวัติที่น่าสนใจ หนังสือที่นำมาเป็น ตัวอย่างสังเขปข้างต้นคือการเปิดตัวของการ เฉลิมฉลอง ๑๐๐ ปีการปฏิวัติรัสเซียในแวดวง วิชาการเพื่อทบทวนชัยชนะของการปฏิวัติรัสเซีย เดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๑๗ ที่ผ่านมานับหนึ่ง ศตวรรษ ปี ค.ศ. ๒๐๑๗ จึงเป็นวาระสำคัญที่ จะมองย้อนกลับกันอีกครั้งว่าการปฏิวัติที่ ผ่านมาได้ให้บทเรียนอะไรบ้างและยังมีอะไร ที่ต้องทำกันอีกเพื่อสร้างสังคมแห่งความเสมอภาคตามแนวทางของการปฏิวัติ ค.ศ. ๑๙๑๗

บรรณานุกรม

สัญญา สุวังบุตร. **ตรอดสกับนเส้นทางการปฏิวัติรัสเซีย**. กรุงเทพฯ : ศักดิโสภา
การพิมพ์, ๒๕๔๗.

_____. **เลนินกับการสร้างรัฐสังคมนิยมโซเวียต**. กรุงเทพฯ : ศักดิโสภา
การพิมพ์, ๒๕๕๓.

_____. **โซเวียตสมัยสตาลิน**. กรุงเทพฯ : ศักดิโสภาการพิมพ์, ๒๕๖๐.

สัญญา สุวังบุตร, อนันต์ชัย เลหาะพันธุ์. **ทรรปณะประวัติศาสตร์ยุโรปในคริสต์ศตวรรษ
ที่ ๒๐**. กรุงเทพฯ : ศักดิโสภาการพิมพ์, ๒๕๕๕.

_____. **ยุโรป ค.ศ. ๑๘๑๕-๑๙๑๘**. กรุงเทพฯ : ศักดิโสภาการพิมพ์, ๒๕๕๘.

Ascher, Abreham. **The Russian Revolution**. London : Oneworld, 2014.

Figes, Orlando. **Revolutionary Russia, 1891-1991**. London : Pelican, 2014.

Laue, Theodore H. Von. **Faces of a Nation : The Rise and Fall of the Soviet
Union, 1917-1991**. Golden Co., Fulcrum Publishing, 1986.

Lewin, Moshe. **The Soviet Century**. London : Versus, 2016.

Priestland, David. **The Red Flag : Communism and the Making of the Modern
World**. London : Penguin Books, 2010.

Service, Robert. **A History of Modern Russia**. Cambridge : Harvard University
Press, 2005.

Wade, R.A. **The Russian search for peace February-October 1917**. Stanford
: Stanford University Press, 1970.

**Why study the Russian Revolution, Centenary Lectures of International
Committee of the Fourth International Vol. 1 the February Revolution
and the Development of the Bolshevik Strategy**. Oak Park : Mehning
Books, 2017.

Woods, Alan. **Bolshevism the Road to Revolution**. London : Wellred Publication,
1999.

วิญญาณของทะอิระ โนะ มะชะกะโดะ
ใน “โฌมงกิ” และ “เฮะอิจิโมะโนะงะตะริ” :
การนำเสนอลักษณะความยึดติด

The spirit of Taira no Masakado
in “Shōmonki” and “The Tale of Heiji” :
The presentation of adherence aspect

กณภัทร รื่นภิรมย์*

Kanapat Ruenpirom

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการนำเสนอความยึดติดของวิญญาณจอมทัพผู้ก่อกบฏนามว่าทะอิระ โนะ มะชะกะโดะในนิยายสงครามสมัยเฮอันเรื่อง “โฌมงกิ” และนิยายสงครามสมัยคะมะกุระเรื่อง “เฮะอิจิโมะโนะงะตะริ” จากการศึกษาพบว่าในเรื่อง “โฌมงกิ” ผู้เขียนนำเสนอภาพลักษณ์ของมะชะกะโดะที่มีความยึดติดในอำนาจและเกียรติยศชื่อเสียง ทว่าภายหลังจากโดนราชสำนักปลิดชีพวิญญาณของมะชะกะโดะได้สำนึกผิดถึงกรรมที่ตนก่อและไม่มี ความยึดติดดังเช่นขณะมีชีวิต อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าสู่สมัยคะมะ

* อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาปัจจุบันตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร